

طراحی مدل نهادینه‌سازی فعالیت ورزشی در اوقات فراغت ایران با رویکرد سناریونویسی

سینا فلاحتی^۱، مینا حاکاکزاده^{۲*}، محمد پوررنجبر^۳

۱. دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی، واحد کرمان، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران.

۲. استادیار گروه تربیت بدنی، واحد کرمان، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران.*

Orcid: 0000-0002-7582-9900

۳. دانشیار گروه تربیت بدنی، دانشکده پزشکی و مرکز تحقیقات علوم اعصاب، دانشگاه علوم پزشکی کرمان، کرمان، ایران.

Orcid: 0000-0002-2386-7761

تاریخ تصویب: ۱۴۰۱/۱۱/۰۱

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۱۰/۰۸

چکیده

پژوهش حاضر با هدف طراحی مدل نهادینه‌سازی فعالیت ورزشی در اوقات فراغت ایران و تبیین آینده آن مبتنی بر سناریونویسی در افق ۱۴۲۰ انجام شد. روش مورد استفاده در این پژوهش برنامه‌ریزی مبتنی بر سناریو است که در هشت گام طراحی و پیاده شده است. روش گردآوری داده در این پژوهش کیفی و با استفاده از مصاحبه، پنل خبرگی و پیمایش دلفی است. ۱۷ نفر از خبرگان حوزه اوقات فراغت و مدیریت ورزشی دارای دانش تخصصی و یا تجربه عملی به‌عنوان اعضای گروه مشارکت‌کننده در پژوهش به‌صورت گلوله‌برفی انتخاب شدند. همچنین، از نرم‌افزارهای میک‌مک و سناریو ویزارد برای تجزیه و تحلیل داده‌ها استفاده شده است. یافته‌های این پژوهش در دو بخش ارائه شده است. بخش اول شامل شناسایی و دسته‌بندی مؤلفه‌های کلیدی، پیشران‌ها و عدم قطعیت‌های مرتبط است. پنج پیشران وضعیت درآمد، هزینه استفاده از امکانات ورزشی (عضویت باشگاه و خرید وسایل)، فرهنگ‌سازی از طریق رسانه، خانواده و سیستم آموزشی، سرانه فضاهای ورزشی و تدوین برنامه جامع توسعه فعالیت بدنی در اوقات فراغت توسط مدیران، در این بخش تعیین شده و روابط اثرگذاری و اثرپذیری میان مؤلفه‌ها تحلیل شده است. بخش دوم به شناسایی و توصیف سناریوهای محتمل و سازگار براساس پیشران‌ها و عدم قطعیت‌های ذی‌ربط، پرداخته است. به مدیران و متولیان ورزش کشور توصیه می‌شود که شرایط و زیرساخت‌های لازم برای مشارکت حداکثری در فعالیت‌های ورزشی را مهیا نمایند.

کلید واژه‌ها: سناریو، ورزش، فعالیت بدنی، پیشران‌ها.

Email: falahati_s@yahoo.com

شماره تماس نویسنده اول: ۰۹۱۳۵۳۶۳۶۷۱

Email: minahakakzade@gmail.com

شماره تماس نویسنده مسئول: ۰۹۱۳۲۴۲۶۸۰۳

Email: porranjbar_m@yahoo.com

شماره تماس نویسنده سوم: ۰۹۱۳۳۳۶۲۵۴۷

Designing a model for institutionalizing sports activities in Iran's leisure time with a scenario writing approach

Abstract

The aim of this study was to design a model for institutionalizing sports activities in Iran's leisure time and to explain its future based on scenario writing in the horizon of 1420. The method used in this research is scenario-based planning, which is designed and implemented in eight steps. The method of data collection in this study is qualitative and using interviews, expert panel and Delphi survey. 17 experts in the field of leisure and sports management with specialized knowledge or practical experience were selected as members of the group participating in the research by snowball. Also, Mikmak software and Scenario Wizard have been used to analyze the data. The findings of this study are presented in two parts. The first part involves identifying and classifying key components, drivers, and related uncertainties. The five drivers of income status, the cost of using sports facilities (club membership and equipment purchase), culture through the media, family and educational system, per capita sports facilities and the development of a comprehensive program for the development of leisure physical activity by managers, are determined in this section. And the relationships of effectiveness and effectiveness between the components are analyzed. The second part identifies and describes possible and consistent scenarios based on related drivers and uncertainties. Managers and trustees of sports in the country are advised to provide the necessary conditions and infrastructure for maximum participation in sports activities.

Keywords: Scenario, Sport, Physical activity, Drivers

مقدمه

یکی از مسائل مهمی که در زندگی همه ما انسان‌ها و در کنار کار و فعالیت‌های روزانه از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است، اوقات فراغت و چگونگی گذران این اوقات در زمان بیکاری است. البته تلقی این مقوله شاید از نظر بسیاری از افراد چندان مهم و با ارزش نمی‌باشد اما به جرات می‌توان گفت همان‌طور که نوع شغل و میزان دقت و توجه افراد به شغلشان در زمان انجام آن می‌توان باعث رشد و توسعه جامعه شود، به همان نسبت چگونگی گذران اوقات فراغت و اختصاص دادن زمانی خاصی به شکل درست و منطقی به این اوقات هم می‌تواند در جای خود باعث رشد و ارتقای تک‌تک افراد در زندگی شخصی و اجتماعی شود البته، به شرطی که اشخاص تعریف درستی از این اوقات داشته باشند (حسین‌پور و همکاران، ۲۰۱۴، ۲۵).

توجه به اوقات فراغت و چگونگی گذران اوقات فراغت یکی از موارد تأثیرگذار بر سلامت جسمی و روانی آحاد مردم است اوقات فراغت مهم‌ترین و دلپذیرترین اوقات آحاد بشر و بخشی از ساعات زندگی روزانه انسان‌هاست که فرد با رضایت خاطر به استراحت، تفریح توسعه آگاهی‌ها یا مشارکت اجتماعی می‌پردازد و داوطلبانه پس از رهایی از الزامات شغلی، خانوادگی و اجتماعی بدان مشغول می‌شوند (موسوی‌راد و همکاران، ۲۰۱۵: ۷۵). با مطرح شدن موضوعی به نام اوقات فراغت طیف گسترده و ابعاد گوناگونی از زمینه‌های فعالیت متفرقه به‌جز کار و مشغله‌های روزانه پیش روی افراد گذاشته شد (آندراد^۱ و همکاران، ۲۰۱۹: ۲۱۰).

منظور از اوقات فراغت، فرصت و زمانی است که در آن انسان مسئولیت‌پذیر هیچ‌گونه تکلیف یا کار موظفی را عهده‌دار نیست، زمان در اختیار اوست تا با میل و انگیزه شخصی به امر خاصی بپردازد (دی‌مارتین^۲، ۲۰۱۹: ۸۹).

امروزه نقش فعالیت ورزشی منظم در سلامت جسمانی، روانشناختی و اجتماعی افراد به‌خوبی روشن شده است. یافته‌های پژوهشی نشان داده‌اند که میزان شرکت در فعالیت‌های بدنی دوران کودکی و نوجوانی با دوران بزرگسالی مرتبط می‌باشد. با این وجود، میزان شرکت در فعالیت‌های بدنی نوجوانان، از میزان توصیه شده مراکز سلامتی کمتر می‌باشد. بر اساس شواهد علمی، نوجوانان روزانه باید حداقل شصت دقیقه فعالیت ورزشی داشته باشند (مارک و جانسن^۳، ۲۰۱۱: ۱۶۴). با این حال، بر اساس گزارش‌ها تعداد کمی از نوجوانان به این سطح از مشارکت فعالیت ورزشی می‌رسند؛ بنابراین، ترویج مشارکت فعالیت ورزشی، به‌عنوان یک اولویت سلامت عمومی، در سرتاسر دنیا مورد

تأکید است. از روش‌های مختلفی برای افزایش میزان فعالیت ورزشی استفاده شده است که برنامه‌های فعالیت ورزشی طراحی شده مبتنی بر وب نیز یک روش امید بخش، به‌ویژه در میان نوجوانان و جوانان می‌باشد (حیدری و همکاران، ۲۰۲۰: ۱۱۵).

موقعیت‌های فراغتی، تفریحی و بازی در جامعه پلی است جهت تکامل شهروندان و ارتقای سلامت جامعه (اسکارون^۴ و همکاران، ۲۰۱۶: ۱۲۳). یکی از مفیدترین روش‌های پر کردن اوقات فراغت، فعالیت ورزشی است که هم سلامت جسمانی و هم بهداشت روانی افراد و جامعه را تأمین می‌کند. عمومیت داشتن اوقات فراغت برای اقشار مختلف و فراگیر بودن یا همان عمومی بودن مقوله ورزش نقطه مشترکی است که باعث می‌شود، وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها و نهادهای مختلف به مقوله فعالیت ورزشی که همان ورزش برای همه توجه ویژه‌ای داشته باشند و برنامه‌ریزی‌های لازم برای بهره‌برداری بهینه عموم افراد از امکانات موجود را در دستور کار قرار دهند (حسین‌پور و همکاران، ۲۰۱۴: ۴۴۵). علی‌رغم این که داشتن فعالیت بدنی مناسب یکی از ساده‌ترین راه‌های دستیابی به حفظ سلامتی می‌باشد و تأکید متخصصان به افزایش فعالیت بدنی، با وجود این سبک زندگی کم‌تحرک تقریباً در همه جای دنیا شایع بوده (ماتیسن^۵ و همکاران، ۲۰۱۹: ۷۴) و یا کمتر از مقدار توصیه شده (حداقل ۱۵۰ دقیقه فعالیت فیزیکی با شدت متوسط در هفته) می‌باشد (راوال^۶ و همکاران، ۲۰۲۰: ۱۳۲). با توجه به نقش فعالیت‌های ورزشی فوق‌برنامه و اوقات فراغتی مطلوب و فعال امری مهم و ضروری است که از طریق آن نیازهای حرکتی کارکنان برآورده شود. متأسفانه ورزش در کشور ما هنوز جایگاه اصلی و واقعی خود را پیدا نکرده و به‌صورت یک فرهنگ نهادینه نشده است (ریک^۷ و همکاران، ۲۰۲۰: ۵).

همچنین تیبات و همکاران (۲۰۲۰) نشان دادند که میزان فعالیت‌های جسمانی در اوقات فراغت و تفریحات سالم رابطه معنی‌داری با کاهش میزان تحت‌فشار بودن، خستگی و افزایش کیفیت زندگی جسمانی و روانی دارد (تیبات^۸ و همکاران، ۲۰۲۰: ۵۵). کمبود آسودگی روانی تأثیر منفی در میزان فعالیت کارکنان دارد، در حالی که پرداختن به اوقات فراغت، اثر خوبی در میزان کار روز بعدی دارد (تلاما^۹ و همکاران، ۲۰۰۹: ۱۸۹). نتایج پژوهش رئوفی (۲۰۱۵) نیز نشان می‌دهد موانعی مثل محدودیت‌های فرهنگی، کنترل شدید خانواده، کمبود وقت،

4. Escaron
5. Mathisen
6. Rawal
7. Reece
8. Thibaut
9. Telama

1. Andrade
2. Díez-Martín
3. Mark and Johnson

این حال نهاده‌سازی کردن از فرد شروع می‌گردد ولی هرگز به آن ختم نمی‌گردد و به علت ماهیت اجتماعی آن در بخش‌های مختلف جامعه و نهایتاً در کل جامعه فراگیر می‌گردد (آصفی، ۲۰۱۳: ۱۹). اسکات^۵ (۲۰۰۱)، نهاده‌سازی را فراهم آوردن زمینه‌ها و شرایطی می‌داند که موجب ثبات، پایداری و فراگیر شدن رفتارهای مطلوب شود. نهاده‌سازی شدن، فرایندی است که طی آن اعمال اجتماعی به قدری تداوم و نظم پیدا می‌کند که می‌توان آن‌ها را به‌عنوان نهاد توصیف کرد. نهاده‌سازی کردن بر روی مجموعه خاصی از رفتارها یا اعمال تمرکز دارد؛ و یک عمل نهاده‌سازی شده به‌عنوان رفتاری تعریف می‌گردد که در طول زمان استمرار دارد، به‌وسیله دو یا تعداد بیشتری از افراد در پاسخ به محرک یکسان اجرا می‌گردد و به‌عنوان واقعیت اجتماعی وجود دارد. رفتار به‌عنوان واقعیت اجتماعی به این معنی است که خارج از وجود هر فردی قرار دارد، بخشی از حقیقت اجتماعی است و وابسته به هیچ فرد خاصی نیست. یک عمل نهاده‌سازی شده، رفتاری است که به‌وسیله چندین نفر در پاسخ به محرک یکسان انجام می‌شود. عمل نه تنها یک ساخت اجتماعی است، بلکه همچنین در یک زمینه اجتماعی رخ می‌دهد. افراد در زمینه اجتماعی دانش انجام رفتار هدف را دارند و این که دیگران این رفتار را با منطقی مشابه اجرا می‌کنند. نهایتاً، استمرار یک ویژگی مهم یک عمل نهاده‌سازی شده است، بدین معنی که این عمل تمایل به اجرا شدن در طول زمان دارد (اتکینسون^۶، ۲۰۰۵: ۳۱۰). با این حال و به‌طور کلی تحقیقات و مداخلات مختلفی مانند تغییر نگرش افراد به فعالیت بدنی، تغییر سبک زندگی و... برای افزایش مشارکت افراد در فعالیت‌های بدنی ارتقاء دهنده سلامتی صورت گرفته است (ساندفورد^۷ و همکاران، ۲۰۲۱: ۲۰۲۱). لوپز^۸ و همکاران، ۲۰۲۱؛ الشاهات^۹ و همکاران، ۲۰۲۱). با این وجود، رویکردهای مورد استفاده در انگیزاندن افراد برای مشارکت در ورزش و فعالیت‌های بدنی اغلب ناکارآمد هستند (برند و چپول، ۲۰۱۹: ۱)، همچنین علی‌رغم فواید تمرین منظم و تغذیه سالم اغلب افراد در شروع و حفظ تغییرات رفتاری مثبت مشکل دارند به‌طوری که مؤثرترین مداخلات برای افزایش فعالیت بدنی موفقیت‌هایی را در کمک به افراد برای شروع فعالیت بدنی نشان داده‌اند، ولی، در حفظ و استمرار فعالیت بدنی موفقیت چندانی نداشته‌اند. در همین راستا رحیمی و همکاران (۲۰۲۲) نیز بیان می‌کند که اغلب تلاش‌های تحقیقی در طول

عدم دسترسی به امکانات، نداشتن پول، نبود مکان ورزشی مناسب، نداشتن یک همراه، احساس ناامنی، تجارب منفی، تبلی، عدم آگاهی و مشکلات جسمی یا روانی، رایج‌ترین عواملی هستند که به عدم مشارکت دامن می‌زنند (رئوفی، ۲۰۱۵: ۴۸). امروزه نقش فعالیت ورزشی منظم در سلامت جسمانی، روانشناختی و اجتماعی افراد به‌خوبی روشن شده است. یافته‌های پژوهشی نشان داده‌اند که میزان شرکت در فعالیت‌های بدنی دوران کودکی و نوجوانی با دوران بزرگسالی مرتبط می‌باشد. با این وجود، میزان شرکت در فعالیت‌های بدنی نوجوانان، از میزان توصیه شده مراکز سلامتی کمتر می‌باشد. بر اساس شواهد علمی، نوجوانان روزانه باید حداقل شصت دقیقه فعالیت ورزشی داشته باشند (مارک و جانسن، ۲۰۱۱: ۱۶۴). با این حال، بر اساس گزارش‌ها تعداد کمی از نوجوانان به این سطح از مشارکت فعالیت ورزشی می‌رسند؛ بنابراین، ترویج مشارکت فعالیت ورزشی، به‌عنوان یک اولویت سلامت عمومی، در سرتاسر دنیا مورد تأکید است. از روش‌های مختلفی برای افزایش میزان فعالیت ورزشی استفاده شده است که برنامه‌های فعالیت ورزشی طراحی شده مبتنی بر وب نیز یک روش امید بخش، به‌ویژه در میان نوجوانان و جوانان می‌باشد (احمدی و همکاران، ۲۰۱۷: ۶۹). منظور از نهاده‌سازی کردن فعالیت ورزشی، عادت دادن افراد به شرکت مستمر در ورزش‌های همگانی و الزام‌آور شدن این شرکت در زندگی آن‌ها است. به عبارتی، بیان عبارت «می‌خواهم فعالیت ورزشی داشته باشم» در افراد جامعه باید به سمت «باید فعالیت ورزشی داشته باشم» سوق یابد. از این‌رو، سیستم‌های مربوط به فعالیت ورزشی باید طوری تنظیم و استقرار یابد که پرداختن به ورزش‌های همگانی در بین افراد جامعه نه به‌عنوان یک پدیده مقطعی، موردی و پراکنده بلکه به‌عنوان یک پدیده خودجوش در تمام سطوح و ابعاد جامعه و در بین تمام افراد جاری و ساری باشد و به‌طور فعال و پیوسته پیگیری گردد تا در نتیجه فعالیت ورزشی در جامعه نهاده‌سازی گردد. جامعه‌شناسی ورزش نیز با مطالعات اوقات فراغت در ارتباط بوده و سودمندی این زمینه را به‌ویژه برای جوانان ثابت می‌کند (دلانی^۱ و همکاران، ۲۰۲۱). اثر تورستین و بلن^۲ تحت عنوان «طبقه تن آسا» و اثر ژوفر دومازویه^۳ تحت عنوان «به سوی یک تمدن فراغتی» اطلاعاتی اساسی و نظرات آموزنده‌ای در زمینه اهمیت نهاده‌سازی اجتماعی فعالیت بدنی در اوقات فراغت را در اختیار قرار می‌دهد (نوپیان^۴ و همکاران، ۲۰۲۱)، با

5. Scott

6. Atkinson

7. Sandford

8. López

9. Elshahat

1. Delaney

2. Torstin & Belen

3. Joffer Dumazier

4. Nopiyanto

«نرم‌افزار میک‌مک» و «نرم‌افزار سناریو ویزارد» در ترکیب با تکنیک‌های کیفی پنل‌های خبرگان و مصاحبه بهره‌گیری شده است. بر این اساس، روش‌های گردآوری داده‌ها در این پژوهش شامل: مرور منابع و اسناد و پویش محیطی (مصاحبه، پنل خبرگی و پیمایش دلفی) است. هدف از مرور منابع و پویش محیطی، شناسایی سیستم مورد مطالعه یعنی توسعه فعالیت بدنی در اوقات فراغت ایران و مؤلفه‌های اثرگذار بر آن بوده است. در مقاله حاضر این بررسی، از طریق مراجعه به کتاب‌ها، مقاله‌ها، گزارش‌ها، مصاحبه‌ها و اخبار موجود در پایگاه‌های عمومی و تخصصی جهان انجام شد. پس از جستجوی کلیدواژه‌های اصلی و بالطبع بررسی و پالایش مجموعه‌ای از منابع و اسناد ذی‌ربط، تعداد قابل‌توجهی از روندها، اقدامات، سیاست‌ها و برنامه‌های اثرگذار بر وضعیت فعلی فعالیت بدنی در اوقات فراغت ایران و آینده‌های محتمل آن شناسایی شد. سپس مجموعه‌ای از خبرگان و صاحب‌نظران، برای مصاحبه، پنل خبرگان و پیمایش دلفی، با استفاده از الگوی گلوله برفی ۳ انتخاب شدند. در نتیجه نمونه پژوهش، به روش کیفی و انتخابی و شامل ۱۷ نفر برگزیده شدند. خبرگان یاد شده از میان کسانی بوده‌اند که در حوزه فعالیت بدنی در اوقات فراغت ایران دارای دانش تخصصی و یا تجربه عملی بوده‌اند. هدف از مصاحبه، استخراج مؤلفه‌های کلیدی و شناسایی پیشران‌ها بوده است. روندها و مؤلفه‌های شناسایی شده در بخش مرور اسناد و منابع، طی مصاحبه با ۶ نفر از آگاه‌ترین خبرگان نهایی شد و تعداد دیگری از مؤلفه‌ها بدان افزوده شد. یافته‌های این مرحله به نخستین پنل خبرگی ارجاع شد. در مجموع، سه پنل خبرگی در این پژوهش برگزار شده است. هدف از پنل نخست، نهایی سازی مؤلفه‌های کلیدی بود؛ پنل دوم به جمع‌بندی و تعیین پیشران‌ها اختصاص داشت و موضوع پنل سوم، اعتبارسنجی و توصیف سناریوهای خروجی بوده است. ترکیب خبرگان شرکت کننده در فرایند پژوهش از حیث تخصص به شرح نمودار (۱) تصویر شده است. همچنین، برای تعیین مؤلفه‌های کلیدی و روابط میان آن‌ها، از فرایند دلفی، طی دو مرحله و با مشارکت همه ۱۷ خبره منتخب بهره گرفته شد. نخست از خبره‌ها خواسته شد تا میزان اهمیت و عدم قطعیت مؤلفه‌های مهم را تعیین کنند و در مرحله دوم پس از بازخورد نتایج دور اول، از آنان خواسته شد تا روابط ساختاری (تأثیرگذاری و تأثیرپذیری میان متغیرها را از طریق تکمیل ماتریس اثرات متقاطع) تبیین کنند. یافته‌های حاصل از دلفی، داده‌های ورودی نرم‌افزارهای کمی مورد استفاده، نرم‌افزار میک‌مک و نرم‌افزار سناریو ویزارد،

سال‌های گذشته توسط مدل‌های مختلف برای بررسی راه‌های افزایش پذیرش اولیه فعالیت بدنی انجام شده است، نه درک و بهبود مشارکت مستمر در آن. همچنین گودمن و کورک^۱، به نقل از **آصفی و همکاران (۲۰۱۴)** نیز بیان می‌کنند بخش‌های زیادی از ادبیات تغییر بر روی روش‌ها و تکنیک‌های تغییر و ارائه و انجام تغییرات تمرکز دارند، اما بر روی حفظ و استمرار تغییر در طول زمان تمرکز ندارند. از این‌رو، برای داشتن تغییرات اثربخش ما باید دانشمان را نسبت به فرایند نهادینه کردن افزایش دهیم که استمرار یا بقای برنامه‌های تغییر را دنبال می‌کند (**آصفی و همکاران، ۲۰۱۴: ۶۵**). از آنجایی که وضعیت فعلی انجام فعالیت بدنی در زمان‌های فراغت در افراد کشور نامطلوب است و همچنین بهره‌مندی از فواید فعالیت بدنی در گروه استمرار آن است، شناخت عوامل مؤثر در نهادینه کردن فعالیت بدنی اوقات فراغت امری لازم به‌نظر می‌رسد و لذا با توجه به تحقیقات بسیار محدود در این زمینه و خلأ موجود در زمینه سناریونویسی در این زمینه سؤال اصلی تحقیق این است که عوامل مؤثر در نهادینه کردن ورزش همگانی در ایران و تبیین آینده آن مبتنی بر سناریونویسی چگونه است؟ تا به‌عنوان مبنایی برای تبدیل آن به عملی مستمر، فراگیر و واقعیت اجتماعی قرار گیرد.

روش شناسی

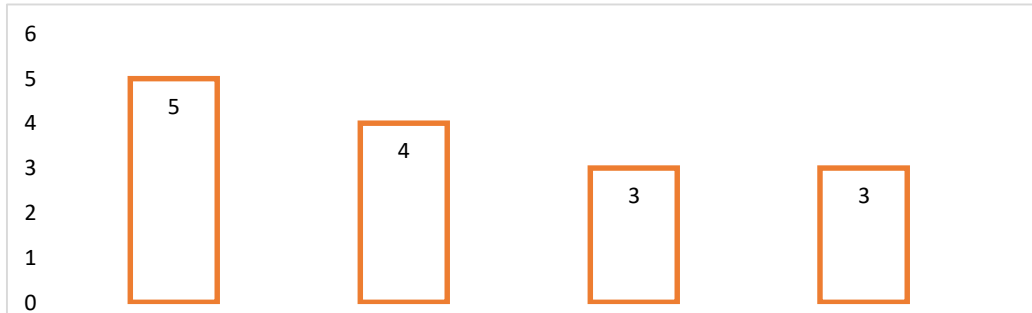
پژوهش حاضر از حیث روند پژوهی، یک تحقیق کمی و کلیت آن با توجه به فرایند سناریونویسی، کیفی است. در این پژوهش از الگوی کلی برنامه‌ریزی مبتنی بر سناریو (مدل کارشناسانه) استفاده شده است. این مدل، یکی از مرسوم‌ترین و مقبول‌ترین رویکردهای سناریونویسی و دارای تناسب و قابلیت کاربرد گسترده است. الگوی مزبور، از تبیین مسئله و شناسایی مؤلفه‌ها آغاز و از طریق تحلیلی نیروهای پیشران و عدم قطعیت‌های موجود، به تدوین و توصیف سناریوها و توصیه گزینه‌های راهبردی ختم می‌شود. در واقع هر سناریو، توصیفی باورپذیر از چیزی است که ممکن است اتفاق بیافتد و این‌که چگونه می‌تواند از خلال رویدادها و روندهای کنونی پدیدار شود (**گلین و گوردن^۲، ۲۰۰۱: ۷۴**). رویکردهای معمول برای خلق سناریوها، آمیخته‌ای از روش‌های کمی، کیفی و مشارکتی است و بر مبنای دیدگاه‌های خبرگان یا داده‌های عینی استوار است. در این پژوهش، از روش شناسی آمیخته در سناریونویسی (ترکیب تکنیک‌های کمی «پرسشنامه‌های تحلیل آثار متقاطع»،

1. Goodman and Cork
2. Glenn & Gordon

3. Snowball

و سرانجام با بهره‌گیری از نرم‌افزار سناریو ویزارد، حالت‌های محتمل و فضای سناریویی ترسیم گردید.

بوده است. براساس خروجی نرم‌افزار میک‌مک روابط میان مؤلفه‌های کلیدی از حیث تأثیرگذاری و تأثیرپذیری تحلیل شد

نمودار ۱- ترکیب خبرگان پژوهش با توجه به تخصص علمی برحسب تعداد

اثرگذاری / اثرپذیری مؤلفه‌ها را ارائه می‌دهد؛ نرم‌افزار سناریو ویزارد، اثر هر یک از حالات عدم قطعیت‌ها را نسبت به یکدیگر می‌سنجد و مبتنی بر محاسبات آماری، سناریوهای سازگار پیشروی سامانه مورد مطالعه را تعیین می‌کند.

در بخش آمار توصیفی (توصیف ویژگی‌های جمعیت شناختی نمونه‌های پژوهش) و سنجش میانگین پاسخ‌دهندگان به پرسشنامه‌های پژوهش از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۴ استفاده شد. در بخش تحلیل مصاحبه‌ها و شناسایی عوامل و فاکتورهای مؤثر بر توسعه فعالیت بدنی در اوقات فراغت از نرم‌افزار MaxQDA نسخه Pro استفاده شد. از نرم‌افزارهای Scenario Wizard و Micmac، در پژوهش‌های دارای ماهیت میان‌رشته‌ای برای پردازش اطلاعات کیفی و تبدیل دیدگاه‌های کیفی خبرگان به داده‌های کمی استفاده می‌شود. اساس کار این نرم‌افزارها بر مبنای ماتریس‌های تحلیل اثر متقاطع^۱ است. نرم‌افزار میک‌مک اثر متقابل هر یک از مؤلفه‌های کلیدی را نسبت به یکدیگر می‌سنجد و نقشه

یافته‌های پژوهش

اولین گام در تحلیل ساختاری، شناخت عواملی است که بر آینده فعالیت ورزشی در اوقات فراغت در افق ۱۴۲۰ مؤثر هستند. بر مبنای ادبیات تحقیق و مصاحبه با خبرگان شاخص‌های زیر که در دو بخش کدهای محوری و کدهای باز (مفاهیم) دسته‌بندی شده‌اند (جدول ۱ و شکل ۱).

جدول ۱- عوامل مؤثر بر آینده فعالیت ورزشی در اوقات فراغت

کدهای محوری	کدهای باز (مفاهیم)	کد مصاحبه‌شوندگان
	وضعیت درآمد	P1, P2, P3, P4, P5, P6, P7, P8, P11, P12, P13, P14, P15
	بودجه سازمان‌های ورزشی	P1, P4, P5, P6, P7, P8, P9, P10, P11, P12, P13
اقتصادی	تورم	P1, P2, P3, P10, P11, P12, P13, P15
	هزینه استفاده از امکانات ورزشی (عضویت باشگاه و خرید وسایل)	P1, P2, P3, P4, P5, P6, P7, P10, P11, P12, P13, P14, P15
	پرداخت یارانه به ورزش	P1, P5, P6, P7, P8, P9, P10, P11, P12
	سید ورزش در هزینه‌های خانواده	P1, P4, P5, P6, P7, P10, P11, P12, P13, P14, P15
	فرهنگ زندگی شهری	P3, P7, P8, P9, P12, P13, P14, P15
فرهنگی اجتماعی	فرهنگ‌سازی از طریق رسانه، خانواده و سیستم آموزشی	P1, P2, P3, P4, P5, P6, P7, P8, P9, P10, P11, P12, P13, P14, P15
	محل زندگی	P1, P2, P11, P12, P13, P14
ماهیت ورزش	نشاط‌آور بودن ورزش	P1, P2, P5, P6, P7, P10, P11, P12, P15
	تأثیر مثبت ورزش بر سلامت جسم و روان	P1, P4, P5, P6, P7, P11, P12, P13, P15

P1, P2, P4, P5, P6, P7, P11, P12, P14	تأثیر ورزش بر اجتماعی سازی	
P1, P4, P5, P6, P7, P11, P12, P14	تأثیر ورزش بر بهبود کیفیت زندگی	
P2, P3, P4, P5, P10, P11, P12, P13, P14	اماکن ورزشی مناسب (استاندارد، ایمن و بهداشتی) ورزشی	
P1, P2, P3, P4, P5, P6, P7, P8, P9, P10, P11, P12, P13, P14, P15	سرانه فضاهای ورزشی	سخت‌افزار
P1, P2, P3, P4, P5, P6, P7, P8, P11, P12, P13, P14, P15	وجود مربیان آموزش‌دیده	
P1, P2, P3, P4, P5, P6, P7, P12, P13, P14, P15	تجهیزات استاندارد ورزشی	
P1, P2, P6, P7, P8, P9, P10, P11	میزان تحصیلات افراد	فردی
P3, P4, P5, P6, P12, P13, P14, P15	وضعیت تأهل	
P7, P8, P9, P10, P11, P14, P15	سطح انگیزه ورزش	
P1, P2, P3, P4, P5, P6, P10, P11, P12, P13, P15	شغل و مشغله شغلی	
P2, P3, P4, P5, P6, P10, P11, P12, P13, P14	وضعیت جسمی روحی	
P1, P3, P4, P5, P6, P10, P11, P12, P13, P14, P15	وجود مدیران با انگیزه در سازمان‌های ورزشی	مدیریتی
P1, P4, P5, P6, P7, P8, P9, P10, P11, P12, P15	وجود مدیران تحصیل کرده ورزشی در سازمان‌های ورزشی	
P2, P4, P5, P6, P7, P11, P12, P14	تدوین برنامه جامع توسعه فعالیت بدنی در اوقات فراغت توسط مدیران	آموزشی
P1, P4, P5, P12, P13, P15	آموزش ورزش به جوانان	
P2, P3, P4, P5, P6, P7, P11, P12, P13, P14	آموزش اثرات ورزش	سازمانی
P1, P2, P3, P6, P7, P8, P11, P12, P13, P14	وجود قوانین حمایتی از ورزش	
P1, P3, P4, P5, P6, P7, P10, P11, P15	جایگاه ورزش در ساختار سازمانی	
P3, P4, P5, P6, P7, P8, P11, P12, P13	هماهنگی سازمانی‌های ورزشی با یکدیگر	

شکل ۱- مدل عوامل اثرگذار بر آینده فعالیت ورزشی در اوقات فراغت ایران

طریق برگزاری نخستین پنل خبرگی، اقدام به پالایش این مؤلفه‌ها (ترکیب برخی مؤلفه‌ها با همدیگر و حذف برخی دیگر که تأثیرگذاری زیادی نداشتند) نمود. بر این اساس، از میان ۵۵ مؤلفه اولیه تعداد ۳۰ مؤلفه به‌عنوان مؤلفه کلیدی که سناریوهای آینده توسعه فعالیت ورزشی در اوقات فراغت ایران را رقم خواهند زد شناسایی شدند (جدول ۱). ۳۰ مؤلفه کلیدی خروجی پنل، موضوع دور نخست پیمایش دلفی و تدوین پرسشنامه سنجش درجه اهمیت و درجه عدم قطعیت قرار گرفت. اهمیت

پس از همگن‌سازی یافته‌های حاصل از مرور منابع و مستندات و نیز مصاحبه‌ها توسط پژوهشگران، تعداد ۵۵ مؤلفه اثرگذار بر آینده فعالیت ورزشی در اوقات فراغت ایران در ۸ دسته اقتصادی، فرهنگی اجتماعی، ماهیت ورزش، امکانات، فردی، مدیریتی، آموزشی و سازمانی احصا شد. تیم پژوهش پس از شناسایی و استخراج این مؤلفه‌ها تلاش کرد تا با نگاهی پویایی‌شناختی (نگاه کل‌نگر و سیستمی)، جایگاه و ارتباطات این مؤلفه‌ها با یکدیگر را تا حد امکان ترسیم کند؛ بنابراین از

و عدم قطعیت مؤلفه‌های کلیدی در جدول ۲ آمده است.

جدول ۲- اهمیت و عدم قطعیت مؤلفه‌های کلیدی آینده توسعه فعالیت ورزشی در اوقات فراغت

ردیف	روند	اهمیت / عدم قطعیت	درجه اهمیت / درجه عدم قطعیت طیف لیکرت از ۱ تا ۱۰ (۱ به معنای خیلی کم و ۱۰ به معنای خیلی زیاد)	مجموع امتیاز (نمره اهمیت عدم قطعیت)
۱	وضعیت درآمد	اهمیت عدم قطعیت	۹ ۸	۱۷
۲	بودجه سازمان‌های ورزشی	اهمیت عدم قطعیت	۵ ۶	۱۱
۳	تورم	اهمیت عدم قطعیت	۵ ۷	۱۲
۴	هزینه استفاده از امکانات ورزشی (عضویت باشگاه و خرید وسایل)	اهمیت عدم قطعیت	۹ ۶	۱۵
۵	پرداخت یارانه به ورزش	اهمیت عدم قطعیت	۷ ۷	۱۴
۶	سید ورزش در هزینه‌های خانواده	اهمیت عدم قطعیت	۷ ۷	۱۴
۷	فرهنگ زندگی شهری	اهمیت عدم قطعیت	۸ ۵	۱۳
۸	فرهنگ‌سازی از طریق رسانه، خانواده و سیستم آموزشی	اهمیت عدم قطعیت	۹ ۶	۱۵
۹	محل زندگی	اهمیت عدم قطعیت	۷ ۷	۱۴
۱۰	نشاط‌آور بودن ورزش	اهمیت عدم قطعیت	۶ ۷	۱۳
۱۱	تأثیر مثبت ورزش بر سلامت جسم و روان	اهمیت عدم قطعیت	۸ ۶	۱۴
۱۲	تأثیر ورزش بر اجتماعی سازی	اهمیت عدم قطعیت	۸ ۶	۱۴
۱۳	تأثیر ورزش بر بهبود کیفیت زندگی	اهمیت عدم قطعیت	۶ ۸	۱۴
۱۴	امکان ورزشی مناسب (استاندارد، ایمن و بهداشتی) ورزشی	اهمیت عدم قطعیت	۵ ۸	۱۳
۱۵	سرانه فضاهای ورزشی	اهمیت عدم قطعیت	۷ ۸	۱۵
۱۶	وجود مربیان آموزش‌دیده	اهمیت عدم قطعیت	۷ ۷	۱۴
۱۷	تجهیزات استاندارد ورزشی	اهمیت عدم قطعیت	۷ ۷	۱۴
۱۸	میزان تحصیلات افراد	اهمیت عدم قطعیت	۷ ۶	۱۳
۱۹	وضعیت تأهل	اهمیت عدم قطعیت	۷ ۶	۱۳
۲۰	سطح انگیزه ورزش	اهمیت عدم قطعیت	۷ ۷	۱۴

۲۱	شغل و مشغله شغلی	اهمیت عدم قطعیت	۷ ۷	۱۴
۲۲	وضعیت جسمی روحی	اهمیت عدم قطعیت	۷ ۶	۱۳
۲۳	وجود مدیران با نگیزه در سازمان‌های ورزشی	اهمیت عدم قطعیت	۷ ۷	۱۴
۲۴	وجود مدیران تحصیل کرده ورزشی در سازمان‌های ورزشی	اهمیت عدم قطعیت	۷ ۵	۱۲
۲۵	تدوین برنامه جامع توسعه فعالیت بدنی در اوقات فراغت توسط مدیران	اهمیت عدم قطعیت	۸ ۷	۱۵
۲۶	آموزش ورزش به جوانان	اهمیت عدم قطعیت	۷ ۷	۱۴
۲۷	آموزش اثرات ورزش	اهمیت عدم قطعیت	۷ ۶	۱۳
۲۸	وجود قوانین حمایتی از ورزش	اهمیت عدم قطعیت	۷ ۷	۱۴
۲۹	جایگاه ورزش در ساختار سازمانی	اهمیت عدم قطعیت	۷ ۶	۱۳
۳۰	هماهنگی سازمانی‌های ورزشی با یکدیگر	اهمیت عدم قطعیت	۷ ۷	۱۴

تعیین پیشران‌های اصلی

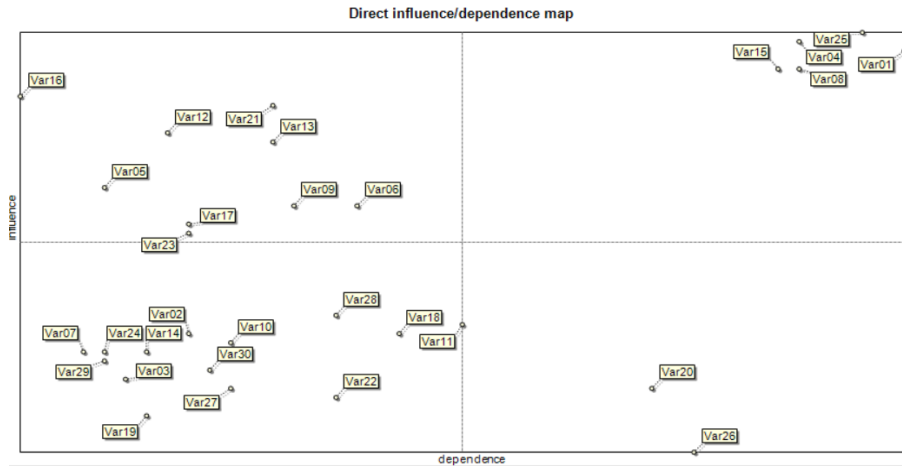
در گام بعد و پس از شناسایی عوامل کلیدی مؤثر بر آینده توسعه فعالیت ورزشی در اوقات فراغت، از بین ۳۰ مؤلفه کلیدی بر اساس رأی و نظر خبره‌ها، مؤلفه‌هایی که بیشترین اثرگذاری و بیشترین عدم قطعیت را دارند انتخاب و عدد مجموع حسابی این دو شاخص، به‌عنوان معیار انتخاب پیشران تعریف شد. بر این اساس با اجماع پنل خبرگان، تمامی مؤلفه‌هایی که مجموع امتیاز اهمیت و عدم قطعیت آن‌ها، بیشتر از ۱۵ (از مجموع کلی ۲۰ امتیاز) شده بود، به‌عنوان پیشران برگزیده شدند. بر این اساس، پیشران‌های توسعه فعالیت ورزشی در اوقات فراغت عبارت‌اند از: وضعیت درآمد، هزینه استفاده از امکانات ورزشی (عضویت باشگاه و خرید وسایل)، فرهنگ‌سازی از طریق رسانه، خانواده و سیستم آموزشی، سرانه فضاهای ورزشی و تدوین

برنامه جامع توسعه فعالیت بدنی در اوقات فراغت توسط مدیران

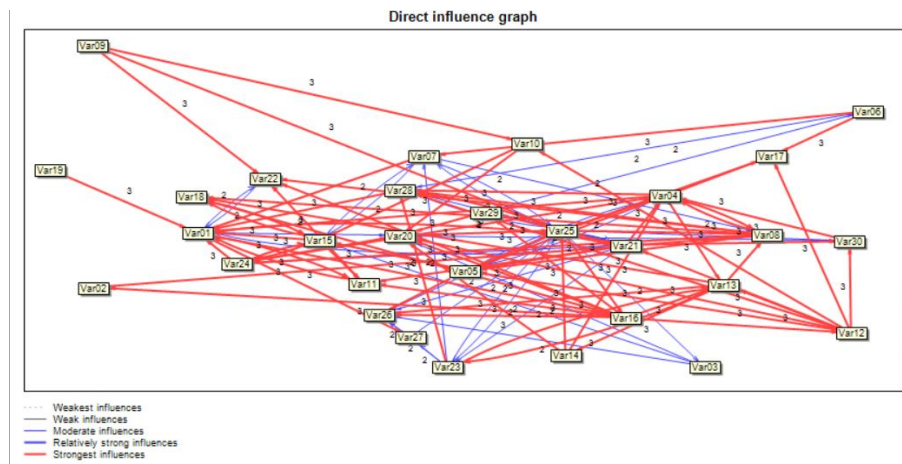
(جدول ۲).

- تحلیل اثرگذاری / اثرپذیری (نرم‌افزار)

پس از تبیین عوامل مؤثر و ثبت و ضبط اطلاعات (مستخرج از مبانی تحقیق و خبرگان) در نرم‌افزار، نخست ماتریس تأثیرات مستقیم (MDI) بر اساس میانگین‌های حاصل از نظر خبرگان تشکیل می‌شود تا بتوان نتایج حاصل از تأثیرات متقابل، نمودارها و نقشه‌های گرافیکی مرتبط با آن را به‌دست آورد. در ماتریس متقاطع، جمع اعداد سطرهای هر عامل میزان تأثیرگذاری و جمع ستونی نیز میزان تأثیرپذیری آن عامل از عوامل دیگر را نشان می‌دهد (نمودار ۲ و شکل ۲).

نمودار ۲- نقشه تأثیرات مستقیم (و غیرمستقیم) مؤلفه‌های کلیدی ۳۰ گانه

شکل ۲- نمودار شدت ارتباط در تأثیرگذاری مستقیم عوامل (در سطح ۲۵٪)

نرم افزار سناریو ویزارد فراهم گردید. ماتریس تحلیل آثار متقاطع میان عدم قطعیت‌های اصلی، به شرح شکل ۳ آمده است. پس از آن، نرم افزار سناریو ویزارد بر اساس تنظیمات انجام شده، سناریوهای منطقی و دارای سازگاری قوی یا نسبی را استخراج و ارائه می‌دهد. فضای کلی چهار سناریوی اصلی پژوهش در قالب جدول ۳ نمایش داده شده و سپس توصیف آینده توسعه آینده فعالیت‌بدنی در اوقات فراغت از خلال هر یک از سناریوهای بدیل ارائه گردیده است.

تحلیل آثار متقاطع و تعیین منطق سناریوها (نرم افزار سناریو ویزارد)

فرایند انجام کار تا رسیدن به سناریوهای خروجی (با رویکرد اکتشافی) بدین گونه بود که نخست، منطق شکل‌گیری سناریوها با استفاده از تحلیل نیروهای پیشران و عدم قطعیت‌های آن‌ها تبیین شد. سپس، با تکیه بر روش تحلیل آثار متقاطع، پرسشنامه‌ای در قالب ماتریس تحلیل آثار متقاطع طراحی و توزیع شد. بدین ترتیب، از طریق کمی‌سازی دیدگاه‌های کیفی خبرگان و جمع‌بندی نتایج پرسشنامه، روابط میان متغیرها/ مؤلفه‌های کلیدی ذی‌ربط، ورودی لازم برای

جدول ۳- وضعیت‌های احتمالی پیشران‌های شناسایی شده

پیشران	وضعیت	درجه مطلوبیت	نام وضعیت
	سبز	خوش‌بینانه	استفاده رایگان از امکانات ورزشی
هزینه استفاده از امکانات ورزشی	زرد	میانه	کاهش هزینه استفاده از امکانات ورزشی
	قرمز	بدبینانه	افزایش هزینه استفاده از امکانات ورزشی
فرهنگ‌سازی از طریق رسانه، خانواده و	سبز	خوش‌بینانه	بهبود فرهنگ‌سازی

سیستم آموزشی	قرمز	بدینانه	ضعف در فرهنگ‌سازی
سرانه فضاهای ورزشی	سبز	خوش‌بینانه	افزایش سرانه فضاهای ورزشی
	قرمز	بدینانه	عدم افزایش سرانه فضاهای ورزشی
وضعیت درآمد	سبز	خوش‌بینانه	بهبود درآمد
	قرمز	بدینانه	کاهش درآمد
تدوین برنامه جامع توسعه فعالیت بدنی در اوقات فراغت توسط مدیران	سبز	خوش‌بینانه	تدوین برنامه جامع
	قرمز	بدینانه	عدم تدوین برنامه جامع

این وضعیت‌های ۱۱ گانه اتفاق بیفتد چه تأثیری بر وقوع و یا عدم وقوع سایر وضعیت‌ها خواهد داشت؟ و به تکمیل پرسشنامه بر اساس سه ویژگی رواج دهنده (توانمندساز)، بی‌تأثیر و محدودیت‌ساز اقدام کردند در این پرسشنامه، وضعیت‌ها می‌توانند تأثیرگذاری منفی را نیز نشان دهند و اعداد پرسشنامه از ۳ تا -۳ متغیر است. سؤال محوری این پرسشنامه این است که «اگر وضعیت $A1$ از عامل کلیدی A در آینده فعالیت ورزشی در اوقات فراغت اتفاق بیفتد، چه تأثیری بر وقوع یا عدم وقوع وضعیت $B2$ از عامل کلیدی B خواهد داشت که جواب آن در نهایت، در نرم‌افزار مذکور تحلیل می‌شود». در ادامه ساختار ماتریس اثرات متقاطع فعالیت ورزشی در اوقات فراغت در افق ۱۴۲۰ در نرم‌افزار سناریویزارد که حاصل ترکیب نظرات خبرگان است ترسیم شده است.

بر اساس وضعیت‌های احتمالی پیش‌ران‌های آینده فعالیت بدنی در اوقات فراغت (جدول ۳) مجموعاً ۱۱ وضعیت مختلف برای ۵ پیش‌ران کلیدی طراحی گردید که این وضعیت‌ها طیفی از شرایط بسیار مطلوب تا بسیار نامطلوب را شامل می‌شوند. تعداد وضعیت‌های هر پیش‌ران نیز متناسب با شرایط و وضعیت آن مبتنی بر ۲ الی ۳ وضعیت احتمالی متغیر بوده است. بعد از این‌که وضعیت‌های احتمالی مربوط به پیش‌ران‌های کلیدی شناسایی شد برای سنجش قضاوت‌ها و اثر وضعیت‌های مختلف بر یکدیگر، ماتریس متقاطع 11×11 به‌صورت پرسشنامه مفصلی طراحی شد و مجدداً مانند مرحله قبل در تعیین مؤلفه‌های کلیدی میک مک، پرسشنامه جامعی با راهنمای کار تهیه و در اختیار خبرگان قرار گرفت. خبرگان در تکمیل پرسشنامه با این سؤال روبه‌رو بودند که اگر هر یک از

هزینه :											
رایگان		2 -2	0 0	0 0	0 0	1 -1					
کاهش هزینه		1 -1	0 0	0 0	0 0	1 -1					
افزایش هزینه		-2 2	0 0	0 0	0 0	1 -1					
بهره‌نگ‌سازی											
بهبود	0 0 0		1 -1	0 0	0 0	1 -1					
ضعف	0 0 0		-1 1	0 0	0 0	-1 1					
سرانه فضاهای											
افزایش	3 3 -3	1 -1			0 0	2 -2					
عدم افزایش	-3 -3 3	-1 1			0 0	-2 2					
درآمد											
بهبود	0 0 0	0 0	0 0	0 0		1 -1					
کاهش	0 0 0	0 0	0 0	0 0		-1 1					
برنامه جامع											
تدوین	1 2 -1	3 -3	3 -3	0 0							
عدم تدوین	-1 -2 1	-3 3	-3 3	0 0							

شکل ۳- ترسیم ماتریس متقاطع فعالیت ورزشی در اوقات فراغت در افق ۱۴۲۰

نتایج به‌هیچ وجه امکان تحلیل، سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی ندارند و صرفاً استفاده آماری دارند. نرم‌افزار سناریویزارد با محاسبات پیچیده و بسیار سنگین امکان استخراج سناریوهای با احتمال قوی، سناریوهای با احتمال ضعیف و سناریوهای با احتمال سازگاری و انطباق بالا را برای محقق فراهم می‌آورد.

در ادامه پس از تشکیل ماتریس متقاطع و وارد کردن داده‌ها به نرم‌افزار سناریویزارد به تدوین سناریو پرداخته می‌شود. با توجه به این‌که، هدف تهیه سناریوهای ممکن از ترکیب ۱۱ وضعیت برای ۵ پیش‌ران می‌باشد، انتظار می‌رود ۱۹۹ سناریوی ترکیبی از بین آن‌ها استخراج شود که شامل همه احتمالات ممکن در آینده فعالیت ورزشی در اوقات فراغت است. البته، این

موارد نزدیک به هم وجود دارند که اختلاف آن‌ها تنها دو عنصر است و می‌توانند از نظر مفهومی خانواده سناریوها را تشکیل دهند. گزینش دو یا چند سناریو، تحت عنوان یک خانواده مسئله‌ای کیفی و مبتنی بر نظر کارشناسان است (شکل ۴).

در سناریونویسی به روش تحلیل بالانس اثرات متقابل از آنجا که از مبنای تحلیل ریخت‌شناسی استفاده می‌شود، در صورت وجود چند متغیر اولیه در نهایت با تعداد قابل توجهی سناریو مواجه می‌شویم. در این پژوهش تعداد ۳۲۴ سناریو وجود دارد که ۴ مورد آن برای معرفی انتخاب شدند. در میان سناریوها

Scenario No. 1	Scenario No. 2	Scenario No. 3	Scenario No. 4
هزینه : کاهش هزینه		هزینه : افزایش هزینه	
فرهنگ سازی: بهبود		فرهنگ سازی: ضعف	
برانه فضاها: افزایش		برانه فضاها: عدم افزایش	
درآمد: بهبود	درآمد: کاهش	درآمد: بهبود	درآمد: کاهش
برنامه جامع: تدوین		برنامه جامع: عدم تدوین	

شکل ۴- سناریوهای سازگار فعالیت بدنی در اوقات فراغت در افق ۱۴۲۰

سناریوها مرحله‌ای کاملاً کیفی و تفسیری است. گزینش نام برای هر سناریو بخشی اجباری از سناریوسازی نیست، اما نام‌ها می‌توانند به شناخت تفکیکی سناریوها و برقراری ارتباط مناسب‌تر با آن‌ها کمک کنند. همان‌طور که گفته شده انتخاب نام برای سناریو فرمول و قاعده ثابتی ندارند و بر اساس نظرات کیفی کارشناسان انجام شده است. در این پژوهش انتخاب نام بر اساس وضعیت چند عنصر در کنار هم انجام شده است (جدول ۴).

از مجموع ۴ سناریو همان‌طور که اشاره شد دو سناریو امیدوارکننده وجود دارد (سناریوی شماره ۱ و ۲). در مقابل سناریوهای شماره ۳ و ۴ در یک مورد باهم تفاوت دارند و به‌طور تقریبی نزدیک به هم هستند و بیشتر نمایانگر وضعیت نسبتاً بحرانی هستند.

برخلاف مرحله انجام محاسبات نرم‌افزاری برای مشخص شدن سازگاری سناریوها که یک فرایند کمی است و قواعد و فرمول‌های ثابت و مشخص خود را دارد، نام‌گذاری برای

جدول ۴- نام‌گذاری سناریوهای، سازگاری و مطلوبیت کلیت سناریو

شماره	نام سناریو	سازگاری	محدودکننده	ختی	تسهیلگر	مطلوبیت کلیت سناریو
۱	توسعه کامل	۱۹	۰	۰	۶	مطلوب
۲	توسعه نسبی	۱۷	۰	۰	۵	مطلوب
۳	تنزل	۱۳	۷	۱	۰	بحرانی
۴	تنزل	۱۵	۵	۰	۰	بحرانی

- تدوین برنامه جامع به‌منظور کاهش هزینه‌های اماکن و تجهیزات ورزشی و فرهنگ‌سازی به‌منظور تشویق افراد به ورزش کردن
- بهبود نسبی درآمدی افراد با کنترل تحریم‌ها، تورم و گرانی اجناس

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف طراحی مدل نهادینه‌سازی فعالیت

با توجه به عوامل شناسایی شده بر اساس نظر خبرگان، راهبردهای توسعه فعالیت بدنی در اوقات فراغت شناسایی گردید و این راهبردهای شناسایی شده با توجه به اهمیت، به ترتیب به شرح ذیل می‌باشند:

- کاهش هزینه‌های استفاده از اماکن و تجهیزات ورزشی برای عموم مردم به همراه فرهنگ‌سازی مناسب در حوزه ترویج و ترغیب افراد به ورزش کردن در فعالیت‌های اوقات فراغت

دونز و هوزنبلاس (۲۰۰۵) همسو است. **بائومن و همکاران (۲۰۱۳)** تحقیقی با عنوان: چرا برخی از مردم از لحاظ جسمی فعال و برخی دیگر نه؟ انجام دادند، این محققان معتقدند که فعالیت بدنی نقش بسیار قوی در گسترش بیماری در کشورها ایفا می‌کند و محیط‌های فیزیکی و اجتماعی مانند سیستم حمل‌ونقل عمومی و برنامه‌ریزی شهری می‌توانند در عدم انجام فعالیت‌های بدنی افراد را درگیر کند. **سو و همکارانش (۲۰۱۴)** در پژوهشی ارتباط بین ادراک از محیط فیزیکی شهری و فعالیت‌های بدنی اوقات فراغت را در شهر هانگژوی چین مورد بررسی قرار دادند. محیط فیزیکی شهری شامل ۶ بُعد است که عبارتند از: تراکم منازل مسکونی، اتصال خیابان‌های شهر به یکدیگر، دسترسی به خدمات و امکانات ورزشی، تسهیلات و امکانات پیاده‌روی و دوچرخه‌سواری، کیفیت زیبایی و امنیت.

نتایج این پژوهش نشان داد مردانی که نمرات بالایی در ادراک از دسترسی به دست آورده بودند مشارکت بیشتری در فعالیت‌های بدنی اوقات فراغت داشتند. علاوه بر این، زنانی که نمرات ادراک آن‌ها از کیفیت زیبایی بالا و نمرات ادراک آن‌ها از تراکم منازل مسکونی پایین بود مشارکت بیشتری در فعالیت‌های بدنی اوقات فراغت داشتند. **دونز و هوزنبلاس (۲۰۰۵)** در مطالعه‌ای به علل عمده ورزش نکردن پرداختند و دریافتند که عدم احساس راحتی (دشواری در دسترسی به امکانات، امکانات بسیار پر ازدحام، فقدان وسیله رفت‌وآمد، سایر ملزومات) از جمله دلایل اصلی برای ورزش نکردن می‌باشند. در این راستا هم دسترسی ادراک شده و هم واقعی، نزدیکی به فضاهای ورزشی به خانه یا محل کار، از عواملی هستند که در گزینش فرد و مشارکت مداوم او به تمرینات ورزشی تأثیرگذارند. هر چه فضای ورزشی به خانه یا محل کار فرد نزدیک‌تر باشد، احتمال این‌که او برنامه را شروع کرده و آن را ادامه دهد نیز بیشتر است. پیشنهاد شده فضاهایی از جمله مدارس و مراکز تفریحی، به‌طور بالقوه‌ای فضاهای جمعی بر فعالیت بدنی تأثیرگذار هستند. وانگهی، **کینگ^۱ و همکاران (۲۰۰۰)** به این نتیجه رسیدند که تقریباً دوسوم از زنان ترجیح می‌دهند به‌جای رفتن به باشگاه ورزشی، در فعالیت بدنی که در نزدیکی محل زندگی‌شان است شرکت کنند. به‌علاوه، **سالیس^۲ و همکاران (۲۰۰۰)** استدلال کرد یکی از دلایل اصلی شیوع زندگی کم‌تحرک، محیط جدید شهرواست که طراحی آن‌ها موانع دشواری را برای فعالیت بدنی به‌وجود آورده است، از جمله کمبود و دور بودن مسیره‌های دوچرخه‌سواری و پیاده‌روی،

ورزشی در اوقات فراغت ایران و تبیین آینده آن مبتنی بر سناریونویسی در افق ۱۴۲۰ انجام شد. نتایج پژوهش نشان داد که عوامل اقتصادی از جمله عوامل مؤثر بر نهادینه‌سازی فعالیت ورزشی در اوقات فراغت ایران است. این نتیجه با نتایج مدیری و همکاران (۲۰۲۰)، رثوفی (۲۰۱۵) همسو است. این پژوهشگران در بیان یافته‌های پژوهش خود دریافتند که وضعیت اقتصادی بر مشارکت در فعالیت‌های بدنی در افراد جامعه اثرگذار است. از آنجا که اکثر اغلب افراد جامعه به‌ویژه در دهک‌های متوسط و پایین اقتصادی ماهیانه هیچ هزینه‌ای برای ورزش در سبد هزینه خانوار منظور نمی‌کنند، لازم است برنامه‌ریزی برای آموزش‌های کوتاه‌مدت و بلندمدت افراد و خانواده‌های آنان در مورد فواید مثبت ورزش برای آنان و لزوم انجام آن تحت هر شرایطی صورت گیرد. همچنین می‌بایست با ارائه تسهیلات به اماکن ورزشی، هزینه پرداختن به ورزش را کاهش داد تا افراد جامعه در تنگنا قرار نگیرند.

نتایج پژوهش نشان داد که عوامل فرهنگی اجتماعی از جمله عوامل مؤثر بر نهادینه‌سازی فعالیت ورزشی در اوقات فراغت ایران است. در خصوص عوامل فرهنگی-اجتماعی نتایج پژوهش حاضر نشان داد که عوامل فرهنگ زندگی شهری، فرهنگ‌سازی از طریق رسانه، خانواده و سیستم آموزشی و همچنین محل زندگی اثرگذار هستند. این نتایج با نتایج **مورگان و همکاران (۲۰۱۶)**، **پراکاش و همکارانش (۲۰۱۵)**، **دونز و هوزنبلاس (۲۰۰۵)** و **آصفی (۲۰۱۳)** همسو است. این پژوهشگران در بیان یافته‌های خود بر عوامل فرهنگی-اجتماعی در مشارکت در فعالیت بدنی اوقات فراغت اذعان کرده‌اند. **مورگان و همکاران (۲۰۱۶)** حمایت خانواده و دیگران به‌عنوان قوی‌ترین عامل در تسهیل مشارکت در ورزش می‌باشد؛ در حالی که هزینه و زمان، جو نامناسب باشگاه، عدم اعتماد به‌نفس و تجهیزات نامناسب ورزشی از مهم‌ترین عوامل عدم مشارکت در ورزش بودند. **کرامر و همکارانش (۲۰۱۵)** دریافتند که محیط اجتماعی محله می‌تواند موجب افزایش مشارکت در ورزش شود. **دونز و هوزنبلاس (۲۰۰۵)** فقدان حمایت اجتماعی (نداشتن هم‌بازی، عدم حمایت همسر) از جمله دلایل اصلی برای ورزش نکردن می‌باشند.

نتایج پژوهش نشان داد که عوامل سخت‌افزاری از جمله عوامل مؤثر بر نهادینه‌سازی فعالیت ورزشی در اوقات فراغت ایران است. در خصوص عوامل سخت‌افزاری نتایج پژوهش حاضر نشان داد که عوامل سرانه فضاهای ورزشی، وجود مربیان آموزش دیده و تجهیزات استاندارد ورزشی بر نهادینه‌سازی فعالیت ورزشی در اوقات فراغت ایران اثرگذار هستند. این نتیجه با نتایج **بائومن و همکاران (۲۰۱۳)**، **سو و همکارانش (۲۰۱۴)** و

پدیدار می‌شوند.

نتایج پژوهش نشان داد که عوامل مدیریتی از جمله عوامل مؤثر بر نهادینه‌سازی فعالیت ورزشی در اوقات فراغت ایران است. در موضوع مدیریت باید به این نکته توجه کرد که اگر چه برنامه‌های راهبردی توسط متخصصین تدوین می‌گردد، اما چه در مرحله تدوین و چه اجرا، لزوم همکاری و همراهی مدیران عالی، مدیران میانی و کارکنان اجرایی سازمان را طلب می‌کند. در مرحله تدوین و اجرای برنامه‌های راهبردی مدیران سازمان‌ها به‌ویژه مدیران ارشد، نقش تسهیل‌کننده‌ای دارند. حمایت مدیران ارشد از برنامه‌های تدوین شده حاصل از برنامه استراتژیک، اشتیاق مدیران برای ارائه اطلاعات، تأمین منابع مورد نیاز برای اجرای برنامه استراتژیک و حمایت مدیران از کارکنان و تشویق آن‌ها در تدوین و اجرای برنامه استراتژیک از جمله مواردی است که در تدوین و اجرای برنامه‌های راهبردی اوقات فراغت نقش مهمی دارند و می‌توانند به بهبود کیفیت این برنامه راهبردی کمک نمایند. در این زمینه **تیموری و همکاران (۲۰۱۹)** به وجود حمایت از طرف مدیران در تمام سطوح برای اجرای راهبردها در الگوی مدیریت اوقات فراغت اشاره کرده‌اند.

براساس نتایج پژوهش، ۵ عامل - هزینه استفاده از امکانات ورزشی (عضویت باشگاه و خرید وسایل)، فرهنگ‌سازی از طریق رسانه، خانواده و سیستم آموزشی، سرانه فضاهای ورزشی و تدوین برنامه جامع توسعه فعالیت بدنی در اوقات فراغت توسط مدیران، در مجموع از بیشترین تأثیرپذیری و بیشترین تأثیرگذاری برخوردار بودند که نشان دهنده این است که این عوامل در توسعه فعالیت ورزشی در اوقات فراغت در آینده در عین حال که بسیار مهم هستند دارای عدم قطعیت بالایی نیز می‌باشند. بر اساس نتایج پژوهش هزینه استفاده از امکانات ورزشی (عضویت باشگاه و خرید وسایل) از جمله عوامل کلیدی مؤثر بر نهادینه‌سازی فعالیت ورزشی در اوقات فراغت ایران بود. عنصر قیمت یکی از عوامل مؤثر بر خرید خدمات و محصولات ورزشی است و این‌که ارائه‌دهندگان خدمات به‌عنوان رابط تولیدکنندگان با مصرف‌کنندگان و خود مشتریان نهایی خدمات ورزشی هنگام خرید به عناصر نهفته در قیمت توجه دارند و ارائه‌کنندگان خدمات ورزشی می‌توانند با تقویت این عنصر منجر به ترغیب افراد حضور مجدد شوند؛ زیرا گاه مشتریان از آن دسته افرادی هستند که ابتدا به قیمت خدمات جذب می‌شوند، برخی افراد جذب ارزان بودن خدمات و برخی خدمات گران‌تر را مرغوب‌تر می‌دانند در حالی که همیشه گران بودن ملاک بهتر بودن نیست. به همین جهت ارائه‌کنندگان خدمات باید به سراغ عناصر نهفته در عنصر قیمت بروند و توجه داشته باشند که ابتدا مناسب بودن کیفیت خدمات با قیمت آن نظر

پارک‌ها و سایر فضاهای ورزشی که بتوان در آن‌ها به فعالیت بدنی پرداخت. در این راستا توسعه امکانات ورزشی و افزایش سرانه ورزشی می‌تواند زمینه افزایش مشارکت شهروندان را در فعالیت ورزشی فراهم کند.

نتایج پژوهش نشان داد که عوامل فردی از جمله عوامل مؤثر بر نهادینه‌سازی فعالیت ورزشی در اوقات فراغت ایران است. در خصوص عوامل شخصی نتایج پژوهش حاضر نشان داد که عواملی مانند میزان تحصیلات افراد، وضعیت تأهل، سطح انگیزه ورزش، شغل و مشغله شغلی، وضعیت جسمی روحی، وجود مدیران بالانگیزه در سازمان‌های ورزشی بر نهادینه‌سازی فعالیت ورزشی در اوقات فراغت ایران اثرگذار است. این نتیجه با نتایج **ورتینسکیو همکاران (۲۰۱۶)**، **دونز و هوزنبلاس (۲۰۰۵)** و **آصفی (۲۰۱۳)** همسو است. **ورتینسکیو همکاران (۲۰۱۶)** تحقیقی با عنوان مشارکت در فعالیت فیزیکی در یک محیط بدون نظارت: متغیرهای توضیحی برای نرخ اصطکاک بالا در میان اعضای مرکز تناسب‌اندام انجام دادند. این محققان دریافتند که سن، سطح قبلی از فعالیت فیزیکی، شاخص اولیه توده بدن و انگیزه‌های کاهش و افزایش وزن، سلامت و زیبایی‌شناسی به خطرات کناره‌گیری از ورزش مرتبط است. **دونز و هوزنبلاس (۲۰۰۵)** در مطالعه‌ای به علل عمده ورزش نکردن پرداختند و دریافتند که (الف) موضوعات مربوط به سلامتی (محدودیت‌های جسمانی، آسیب، درد یا زحمت، مشکلات روان‌شناختی)؛ (ب) عدم احساس راحتی (دشواری در دسترسی به امکانات، امکانات بسیار پرازدحام، فقدان وسیله رفت و آمد، سایر ملزومات)؛ (ج) کمبود انگیزش و انرژی (احساس تبلی، احساس بی‌انگیزگی) از جمله دلایل اصلی برای ورزش نکردن می‌باشند. **آصفی (۲۰۱۳)** دریافتند که عوامل فردی از جمله متغیرهای پذیرش، باور و نگرش، انگیزش، آزادی انتخاب، تعهد، بازخورد بر نهادینه شدن ورزش همگانی اثرگذارند. در تبیین این یافته‌ها **واعظ موسوی و همکاران (۲۰۰۸)** چنین بیان می‌دارد که در ایران یکی از موانع مهم افزایش فعالیت بدنی عدم وجود آگاهی در مورد مزایای فعالیت بدنی و همچنین، عدم وجود اطلاعات کافی در مورد سطوح و محدوده فعالیت جسمانی و ورزش می‌باشد. این مدل اساساً دلایل اصلی عدم استفاده از خدمات اوقات فراغت را با آگاهی از امکانات یا وجود خدمات به‌عنوان واحد اندازه‌گیری خلاصه می‌کند. آگاهی از امکانات به سه دسته تقسیم می‌شود: کسانی که آگاه نیستند، کسانی که اطلاعات کمی دارند و کسانی که نسبت به وجود خدمات آگاه هستند. یافته‌ها نشان داد تنها بعد از این‌که فرد از برنامه یا خدمتی آگاهی پیدا می‌کند علاقه یا عدم علاقه مشارکت او را تحت تأثیر قرار می‌دهد و فقط در آن صورت محدودیت‌ها

ورزش در میان اقشار مختلف جامعه و همچنین گسترش حضور افراد جامعه در برنامه‌های ورزشی منجر گردد.

بر اساس نتایج پژوهش خانواده و سیستم آموزشی از جمله عوامل کلیدی مؤثر بر نهادینه‌سازی فعالیت ورزشی در اوقات فراغت ایران بود. حمایت خانواده و دیگران به‌عنوان قوی‌ترین عامل در تسهیل مشارکت در ورزش می‌باشد، در حالی که هزینه و زمان، جو نامناسب باشگاه، عدم اعتماد به نفس و تجهیزات نامناسب ورزشی از مهم‌ترین عوامل عدم مشارکت در ورزش بودند. **کرامر و همکارانش (۲۰۱۵)** دریافتند که محیط اجتماعی محله می‌تواند موجب افزایش مشارکت در ورزش شود. دونز و هوزنبلاس (۲۰۰۵) فقدان حمایت اجتماعی (نداشتن هم‌بازی، عدم حمایت همسر) از جمله دلایل اصلی برای ورزش نکردن می‌باشند. با این حال تعاملات جامعه و خانواده ممکن است به طرق مختلفی بر فعالیت بدنی تأثیر گذارند. همسران، اعضای خانواده و دوستان می‌توانند با یادآورهای شفاهی به فرد تذکر دهند. افراد مهمی که ورزش می‌کنند، می‌توانند با رفتار خود الگو و نشانه‌ای از فعالیت بدنی و تقویتی باشند برای آن، در همراهی هنگام تمرین. در هر صورت، حمایت اجتماعی از جانب خانواده یا دوستان، همواره تأثیر مثبتی بر فعالیت ورزشی مرتبط با فعالیت بدنی بزرگسالی و مشارکت مداوم به برنامه‌های ساختاریافته ورزشی دارد. از سویی پژوهشگران ورزش به این موضوع در قالب کلی جامعه‌پذیری ورزشی توجه کرده‌اند. آن‌ها معتقدند ورزش همگانی بدون ارتباط با تأثیرات اجتماعی و عادات‌های فرهنگی در انزوا قرار گرفته و نمی‌تواند درک شود. فرایندهای اجتماعی و فرهنگی موجب رشد فزاینده مشارکت ورزشی در زندگی مردم می‌شود.

بر اساس نتایج پژوهش سرانه فضاهای ورزشی از جمله عوامل کلیدی مؤثر بر نهادینه‌سازی فعالیت ورزشی در اوقات فراغت ایران بود. اماکن ورزشی به‌عنوان اساسی‌ترین بخش سخت‌افزاری ورزش و جزئی از تأسیسات سازمان‌های انسانی به شمار می‌آید که بخش وسیعی از آثار مرتبط با ورزش بر جامعه و محیط متأثر از آن‌ها است. یکی از راه‌های سوق دادن مردم به ورزش و افزایش سرانه اماکن ورزشی در شهرها است و برای دستیابی به محیط مناسب شهری از نظر اماکن ورزشی عمل در سه حوزه برنامه‌ریزی، طراحی و تجهیز ضروری است. اماکن ورزشی به دلایلی همچون شرکت برای دیدن مسابقات ورزشی شرکت افراد در برنامه‌های ورزشی و در یک جمله روی آوردن تعداد زیادی تماشاگر و ورزشکار به این مکان‌ها بر محیط اطراف خود تأثیرگذار می‌باشند که یکی از تأثیرات ویژه آن تأثیرات اجتماعی اماکن ورزشی بر محیط اطراف خود است که یکی از عوامل افزایش بهره‌وری اماکن و تأسیسات ورزشی

مشتری را به خود جلب می‌نماید. نکته دیگر متناسب بودن قیمت با قدرت خرید مشتری است. این دو عامل بیانگر این هستند که قیمت خدمات هم باید با کیفیت آن و هم قدرت خرید مشتری متناسب باشد. همان‌طور که بیان شده است قیمت باید ارزش یک خدمت را منعکس کند. قیمت در برگزیده مواردی است که یک مشتری باید در ازای قیمت خدمات از آن چشم‌پوشی کند، مواردی مانند (انتظار در صف‌های طولانی) یا هزینه‌های اجتماعی (مانند شرکت در کلاس‌های عمومی بدنسازی به‌جای استفاده از مربی خصوصی). ارائه‌کنندگان خدمات دو هدف مهم و اصلی در فرایند قیمت‌گذاری وجود دارد: ۱- اهداف قیمت‌گذاری بر اساس سود و ۲- اهداف قیمت‌گذاری بر اساس فروش. اهداف قیمت‌گذاری بر اساس سود، بر مقدار پول کسب شده سازمان ورزشی پس از پرداخت هزینه‌ها استوار است. اهداف قیمت‌گذاری بر اساس فروش بر میزان فروش یک سازمان استوار است. همچنین **بالبو (۲۰۱۱)** در پژوهشی به بررسی دیدگاه فروشندگان به‌سوی سازمان‌ها و نهادهای ورزشی ابراز کردند که توجه به دیدگاه ارائه‌کنندگان خدمات در رابطه با طراحی محصولات و ارائه خدمات بهره‌برداری از استراتژی مناسب در امر بازاریابی انطباق دیدگاه تولیدکنندگان و فروشندگان به‌عنوان ارائه‌کنندگان محصولات با دیدگاه مصرف‌کنندگان یا مشتریان را امری مهم در راستای این نوع تولیدکنندگان ذکر کرده‌اند؛ بنابراین با توجه به نتایج به‌دست‌آمده مبنی بر نقش عنصر قیمت، ارائه‌کنندگان خدمات باید استراتژی‌های خود را در قیمت‌گذاری خدمات ورزشی به‌گونه‌ای اجرا کنند که قیمت‌ها با کیفیت و ویژگی‌های خدمات ارائه شده منطبق و منطقی باشد و به‌نوعی این قیمت‌گذاری‌ها صورت گیرد که با توجه به وجود سایر اماکن ورزشی و سطح کیفیت آن‌ها نیز قابلیت رقابت داشته باشند. با این حال از نقش مهم دولت نمی‌توان گذشت، دولت می‌بایست با ارائه تسهیلات مناسب و همچنین کاهش مالیات و ... به تجهیز اماکن ورزشی کمک کند و زمینه حضور کارآفرینان را در احداث و توسعه اماکن ورزشی هموار سازد.

بر اساس نتایج پژوهش فرهنگ‌سازی از طریق رسانه از جمله عوامل کلیدی مؤثر بر نهادینه‌سازی فعالیت ورزشی در اوقات فراغت ایران بود. در این راستا **مارو و همکاران (۲۰۲۰)**، **تراسل (۲۰۲۰)**، **رازاک و جوزف (۲۰۲۱)** توسعه فعالیت‌های رسانه را موجب توسعه فرهنگ ورزش در جامعه عنوان کردند. در تبیین این فرضیه می‌توان اعلام داشت که رسانه‌ها با توجه به گسترش خود در سطح جامعه به‌خوبی افراد جامعه را تحت تأثیر قرار می‌دهند. رسانه‌ها با استفاده از پتانسیل‌های خود از جمله ترغیب، آگاهی دادن و اطلاع‌رسانی می‌توانند به توسعه

بود و دنیای فردا تفاوت کمی با دنیای امروز خواهد داشت. پیش‌بینی‌ها شاید در افق زمانی کوتاه و معینی درست باشند، ولی دیر یا زود با ظهور رویدادهای پیش‌بینی نشده و غافلگیرکننده، ناتوانی رهبران و مدیران برای درک تغییرات و ظهور آشکار خواهد شد. این ناتوانی موجب از کارافتادن و غیرقابل استفاده شدن استراتژی‌های طراحی شده بر اساس پیش‌بینی‌های قطعی می‌شود. به هر حال باید اذعان کرد که آینده ثابت و پایدار نیست و پیش‌بینی‌های قطعی که فقط بر اساس مطالعه گذشته تهیه می‌شوند، جوابگوی نیازهای رهبران و مدیران ارشد سازمان‌ها هنگام برنامه‌ریزی استراتژیک، نمی‌باشند. به سبب گوناگونی عوامل و نیروهای سازنده آینده و پیچیدگی و تعامل میان آن‌ها، هرگز نمی‌توان آینده را به‌طور دقیق پیش‌بینی کرد. از این‌رو انتخاب محتمل‌ترین تصویر آینده برای بنانهادن استراتژی سازمان روی آن، صحیح نیست. علاوه بر دلیل فوق یکی از مسائلی که در سازمان مانع اجرایی شدن استراتژی‌ها می‌شود، باقی ماندن استراتژی در سطح کلیات یا اقدامات و جهت‌گیری‌های کلی است. با این حال و به‌طور کلی بر اساس نتایج پژوهش حاضر پیشنهاداتی ارائه می‌شود تا شرایط مناسب برای نهادینه سازی فعالیت ورزشی در اوقات فراغت فراهم شود، در این راستا با توجه به نقش عوامل فرهنگی اجتماعی پیشنهاد می‌شود تا از ظرفیت رسانه‌ها برای فرهنگ‌سازی و بهبود هنجارهای اجتماعی در زمینه مشارکت در فعالیت‌های بدنی استفاده شود و لذا ارائه برنامه‌ها و مستندات در زمینه آگاهی‌بخشی و توسعه دانش و همچنین برنامه‌های انگیزاننده می‌تواند در این زمینه رهگشا باشد. در زمینه سخت‌افزاری، سرانه فضاهای ورزشی با بهره‌گیری از ظرفیت شهرداری‌ها، آموزش و پرورش و همچنین نهادهای خیریه و اوقاف می‌تواند زمینه توسعه اماکن ورزشی در شهرها را به همراه داشته باشد و در عین حال ارائه مشوق‌های مالی و مالیاتی می‌تواند زمینه حضور بخش خصوصی را در این فراهم آورد. در زمینه عوامل مدیریتی نیز الگوبرداری از کشورهای پیشرو در زمینه توسعه برنامه‌های ورزشی مرتبط با اوقات فراغت، برنامه‌ریزی راهبردی بر اساس ظرفیت‌های منحصر به فرد کشور و ارائه برنامه‌های عملیاتی مشترک وزارت ورزش و جوانان، آموزش و پرورش، آموزش عالی و سایر نهادها می‌تواند زمینه توسعه بیش از پیش را فراهم آورد. با این حال نتایج پژوهش حاضر می‌تواند دید مناسبی از شرایط، پیشران‌ها، نیازها و تمهیدات مناسب برای توسعه برنامه‌های ورزشی ارائه کند و اطلاعات و دانش مفیدی در این زمینه ایجاد و ارائه کند.

شناخت همین تأثیرات بر فضای شهری است. از جمله اثرات اماکن ورزشی بر محیط پیرامون خود: ۱- افزایش شادابی و نشاط در اهالی منطقه ۲- افزایش گرایش بیشتر اهالی به ورزش ۳- افزایش همکاری‌های اجتماعی ۴- پر کردن اوقات فراغت جوانان با ورزش ۵- افزایش گرایش اهالی منطقه به تماشای ورزش می‌باشد (سلطان حسینی و همکاران، ۲۰۱۳).

بر اساس نتایج پژوهش تدوین برنامه جامع توسعه فعالیت بدنی در اوقات فراغت توسط مدیران از جمله عوامل کلیدی مؤثر بر نهادینه‌سازی فعالیت ورزشی در اوقات فراغت ایران بود. در این راستا **یانگ^۱ و همکاران (۲۰۲۰)** اظهار کردند که برنامه‌ریزی استراتژیک می‌تواند زمینه هماهنگی و بهره‌وری منابع را در جهت دستیابی به اهداف فراهم نماید. **وانی^۲ و همکاران (۲۰۲۰)**، دریافتند اطلاعات فراهم شده برای برنامه‌ریزی استراتژیک می‌تواند برای بهبود سایر برنامه‌های عملیاتی در جهت توسعه ورزش مورد استفاده قرار گیرد. با این حال برنامه جامع و مناسب می‌تواند مانند چراغی پرنور، مسیر را روشن و زمینه تحقق اهداف را فراهم آورد.

بر اساس نتایج پژوهش حاضر، پنج پیشران وضعیت درآمد، هزینه استفاده از امکانات ورزشی (عضویت باشگاه و خرید وسایل)، فرهنگ‌سازی از طریق رسانه، خانواده و سیستم آموزشی، سرانه فضاهای ورزشی و تدوین برنامه جامع توسعه فعالیت بدنی در اوقات فراغت توسط مدیران، در این بخش تعیین شده و روابط اثرگذاری و اثرپذیری میان مؤلفه‌ها تحلیل شده است. بخش دوم به شناسایی و توصیف سناریوهای محتمل و سازگار بر اساس پیشران‌ها و عدم قطعیت‌های ذی‌ربط، پرداخته است. در این راستا نگاه کلان به جهان امروز و بازیگران اصلی آن، حاکی از وجود مؤسسات تأثیرگذار آینده‌پژوهی و آینده‌نگاری در مراکز قدرت و تصمیم‌گیری دولت‌های بزرگ و توسعه‌یافته جهان است. چه بسا رویکرد آینده نگارانه به برنامه‌ریزی، ریشه‌های تسلط آنان را بر جهان آینده بیش از پیش مستحکم‌تر کند. امروزه مأموریت و تلاش عمده برنامه‌ریزی در کشورهای توسعه‌یافته علاوه بر توجه جدی به چالش‌های کنونی و ارائه رهیافت‌های مقطعی، تفکر در خصوص چالش‌های آینده و نحوه مواجهه و قدرت‌یابی در آن عرصه‌هاست. برنامه‌ریزی هم اکنون به دنبال تسخیر آینده با اندیشه ایفای نقش جدی و سهم‌خواهی است. دلیل ناکارآمدی استراتژی‌های مدیریت سنتی، آن است که اکثر پیش‌بینی‌ها بر این مبنا تهیه می‌شوند که آینده بسیار شبیه زمان حال خواهد

تشکر و قدردانی

از همه اساتیدی که تیم پژوهش را یاری کردند کمال تشکر و

قدردانی را داریم.

Reference

- Ahmadi, A., Aghdasi, M., Ahmadi, M. (2017). Effect of web-based physical activity interventions on physical activity and well-being in adolescents with insufficient mobility". *Health psychology*, 53-68. (In Persian)
- Andrade, R. D. Junior, G. J. F. Capistrano, R. Beltrame, T. S. Pelegrini, A. Crawford, D. W. & Gomes Felden, É. P. (2019). Constraints to leisure-time physical activity among Brazilian workers. *Annals of Leisure Research*, 22(2), 202-214.
- Asefi, A. (2012). Identification and modeling of effective factors in the institutionalization of public sports in Iran. Doctoral dissertation, Faculty of Physical Education, University of Tehran, 19. (In Persian)
- Atkinson, J.L. Sallis, J.F. Saelens, B.E. Cain, K.L. and Black, J.B. (2005). The association of neighborhood design and recreational environments with physical activity. *American Journal of Health Promotion*, 19(4): 304-309.
- Balboa-Castillo, T. León Muñoz, L. M. Graciani, A. Rodríguez, F. & Guallar-Castillón, P. (2011). Longitudinal association of physical activity and sedentary behavior during leisure time with health related quality of life in community dwelling older adults. *Health and Quality of Life Outcomes*, 9, 47-57.
- Baumann, F. T. Bloch, W. & Beulertz, J. (2013). Clinical exercise interventions in pediatric oncology: a systematic review. *Pediatric research*, 74(4), 366-374.
- Brand, R. & Cheval, B. (2019). Theories to explain exercise motivation and physical inactivity: ways of expanding our current theoretical perspective. *Frontiers in psychology*, 10, 1147: 1-4.
- Delaney, T., & Madigan, T. (2021). *The sociology of sports: An introduction*. McFarland.
- Díez-Martín, F. Blanco-González, A. Díaz-Iglesias, S. & Prado-Román, M. (2017). The Institutionalization of Sports Organizations: A Legitimacy Perspective. In *Sports Management as an Emerging Economic Activity* (pp. 87-99). Springer, Cham.
- District 22). *Journal of Applied Research in Geographical Sciences*, 60, 361-377. (In Persian)
- Downs, D. S. & Hausenblas, H. A. (2005). The theories of reasoned action and planned behavior applied to exercise: A meta-analytic update. *Journal of Physical Activity and Health*, 2(1), 76-97.
- Elshahat, S., Treanor, C., & Donnelly, M. (2021). Factors influencing physical activity participation among people living with or beyond cancer: a systematic scoping review. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 18(1), 1-20.
- Escaron, A. L. Vega-Herrera, C. Steers, N. Chung, J. Martinez, C. Hochman, M. & Lara, M. (2019). Factors Associated With Leisure Time Physical Activity among Schoolchildren in a Predominantly Latino Community. *Journal of School Health*, 89(6), 444-451.
- Glenn, J. C., & Gordon, T. J. (2001). The Millennium Project: Challenges We Face at the Millennium. *Technological Forecasting and Social Change*, 66(2-3), 129-312.
- Hosseinpour, J., Dosti, M., Hosseini, S., Saki, R. (2014). How employees of Nadaja educational centers spend their free time with emphasis on sports activities (Case study: Command staff of Nadaja Maritime Specialization Training Center / Rasht). National conference of the scientific association of sports management. (In Persian)
- King, R., Lazaridis, G., & Tsardanidis, C. (Eds.). (2000). *Eldorado or fortress?: migration in Southern Europe* (Vol. 16). London: Macmillan.
- Kramer, M. C., Liang, D., Tatomer, D. C., Gold, B., March, Z. M., Cherry, S., & Wilusz, J. E. (2015). Combinatorial control of Drosophila circular RNA expression by intronic repeats, hnRNPs, and SR proteins. *Genes & development*, 29(20), 2168-2182.
- López-Cañada, E., Devis-Devis, J., Pereira-García, S., & Perez-Samaniego, V. (2021). Socio-ecological analysis of Tran's people's participation in physical activity and sport. *International Review for the Sociology of Sport*, 56(1), 62-80.
- Mark, A. E. & Janssen, I. (2011). Influence of movement intensity and physical activity on adiposity in youth. *Journal of Physical Activity and Health*, 8(2), 164.

- Mathisen, F. K., Kokko, S., Tynjälä, J., Torsheim, T., & Wold, B. (2019). Leisure-time physical activity and participation in organized sports: Changes from 1985 to 2014 in Finland and Norway. *Scandinavian journal of medicine & science in sports*.
- Mauro, M. (2020). Media discourse, sport and the nation: Narratives and counter-narratives in the digital age. *Media, Culture & Society*, 42(6), 932-951.
- Morgan, P. J., Young, M. D., Smith, J. J., & Lubans, D. R. (2016). Targeted health behavior interventions promoting physical activity: a conceptual model. *Exercise and sport sciences reviews*, 44(2), 71-80.
- Mousavi Rad, S., Keshavarz, L. (2015). The relationship between the way of spending free time and the mental health of teachers who are athletes and non-athletes in Shahinshahr city. *Scientific-Research Quarterly of Organizational Behavior Management Studies in Sports* 2 (2), 73-80. (In Persian)
- Nopiyanto, Y. E., Sutisya, A., Raibowo, S., & Yarmani, Y. (2021). Blended learning with jigsaw in increasing interest, motivation, and learning outcomes in sports sociology learning. *Kinestetik: Jurnal Ilmiah Pendidikan Jasmani*, 5(1), 26-34.
- Prakash, R. S., Voss, M. W., Erickson, K. I., & Kramer, A. F. (2015). Physical activity and cognitive vitality. *Annual review of psychology*, 66, 769-797.
- Rahimi, A., Asefi, A. (2022). Identifying factors influencing the institutionalization of leisure time physical activity: providing a model. *Research in Educational Sports*, 10 (27), 261-292. (In Persian)
- Rawal, L. B., Smith, B. J., Quach, H., & Renzaho, A. (2020). Physical activity among adults with low socioeconomic status living in industrialized countries: a meta-ethnographic approach to understanding socioecological complexities. *Journal of environmental and public health*.
- Razack, S., & Joseph, J. (2021). Misogynoir in women's sport media: race, nation, and diaspora in the representation of Naomi Osaka. *Media, Culture & Society*, 43(2), 291-308.
- Reece, L. J., McInerney, C., Blazek, K., Foley, B. C., Schmutz, L., Bellew, B., & Bauman, A. E. (2020). Reducing financial barriers through the implementation of voucher incentives to promote children's participation in community sport in Australia. *BMC public health*, 20(1), 1-7.
- Reofi, R. (2015). Determining the factors inhibiting the participation of physical activity in free time of the female students of Azad University, Shiraz Branch, based on Crawford's Pyramid Model, Islamic Azad University. Shiraz branch, master's thesis. (In Persian)
- Salis, G., Kato, Y., Ensslin, K., Driscoll, D. C., Gossard, A. C., & Awschalom, D. D. (2001). Electrical control of spin coherence in semiconductor nanostructures. *Nature*, 414(6864), 619-622.
- Sandford, R., Quarmby, T., Hooper, O., & Duncombe, R. (2021). Navigating complex social landscapes: Examining care experienced young people's engagements with sport and physical activity. *Sport, Education and Society*, 26(1), 15-28.
- Scott, A. J. (2001). Globalization and the rise of city-regions. *European planning studies*, 9(7), 813-826.
- Stempel, C. (2020). Sport as high culture in the USA. *International Review for the Sociology of Sport*, 55(8), 1167-1191.
- Su, M., Tan, Y. Y., Liu, Q., M. Ren, Y. J., Kawachi, I., Li, L. M., & Lv, J. (2014). Association between perceived urban built environment attributes and leisure-time physical activity among adults in Hangzhou, China. *Preventive medicine*, 66, 60-64.
- Telama, R. (2009). Tracking of physical activity from childhood to adulthood: A review. *Obesity Facts: The European Journal of Obesity*, 2, 187-195.
- Thibaut, E., Eakins, J., Willem, A., & Scheerder, J. (2020). Financial barriers for sports consumption: The dynamics of the income-expenditure relation. *Sport, Business and Management: An International Journal*.
- Timuri, H., Forozan, F., Safari, A. (2019). Employee leisure time management model at work with combination approach. *Management Studies (Improvement and Transformation)*. (In Persian)
- Trussell, D. E. (2020). Building inclusive communities in youth sport for lesbian-parented families. *Journal of Sport Management*, 34(4), 367-377.
- Vaez-Mousavi, S. M., Hashemi-Masoumi, E., & Jalali, S. (2008). Arousal and activation in a sport shooting task. *World Applied Sciences Journal*, 4(6), 824-829.
- Vani, M., & Prasad, P. R. C. (2020). Assessment of spatio-temporal changes in land use and land cover, urban sprawl, and land surface temperature in and around Vijayawada city, India. *Environment, Development and Sustainability*, 22, 3079-3095.
- Vertinsky, P., & Gils, B. (2016). 'Physical Education's First Lady of the World': Dorothy

Sears Ainsworth and the International Association of Physical Education and Sport for Women and Girls. *The International Journal of the History of Sport*, 33(13), 1500-1516.

– Yang, L., Liu, S., Liu, J., Zhang, Z., Wan, X., Huang, B., & Zhang, Y. (2020). COVID-19: immunopathogenesis and Immunotherapeutics. *Signal transduction and targeted therapy*, 5(1), 128.

Extended Abstract

Designing a model for institutionalizing sports activities in Iran's leisure time with a scenario writing approach

Sina Falahati¹, Mina Hakakzadeh^{2*}, Mohamad Porranjbar³

1- PhD Student in Sports Management, Kerman Branch, Islamic Azad University, Kerman, Iran.
Email: falahati_s@yahoo.com

2- Assistant Professor, Department of Physical Education, Kerman Branch, Islamic Azad University, Kerman, Iran*.
Email: minahakakzade@gmail.com

3- Associate Professor, Department of Physical Education, School of Medicine and Neuroscience Research Center, Kerman University of Medical Sciences, Kerman, Iran.
Email: porranjbar_m@yahoo.com

Background and purpose

One of the most important issues in the lives of all of us humans, besides work and daily activities, is leisure time and how to spend this time during idle time. Of course, this category may not be considered very important and valuable by many people, but we can safely say that just as the type of job and the level of accuracy and attention people pay to their job while doing it can cause the growth and development of the society. The same ratio of how to spend free time and dedicating a certain time to these times in a correct and logical way can also cause the growth and improvement of each person in their personal and social life, of course, provided that people have a correct definition of these times. Be (Hossein Pour & et al., 2014, 25). Paying attention to free time and how to spend free time is one of the things that affect people's physical and mental health. Free time is the most important and pleasant time for human beings and it is a part of the daily life hours of people, when a person is satisfied with rest, recreation and development. Awareness or social participation and they engage in it voluntarily after freeing themselves from job, family and social requirements (Mousavi-Rad et al., 2015, 75). With the introduction of a topic called free time, a wide range and various dimensions of various fields of activity, except for work and daily preoccupations, were put in front of people (Andrade et al., 2019, 210). Leisure time means opportunity and time in which a responsible person is not responsible for any task or official work, the time is at his disposal to deal with a specific matter with personal desire and motivation (Deiz-Martin, 2019, 89). To be Therefore, considering the very limited research in this field and the gap in the field of scenario writing in this field, the main research question is what are the effective factors in institutionalizing public sports in Iran and explaining its future based on scenario writing? To be placed as a basis for turning it into a continuous, inclusive and social reality.

Methodology

The current research is a quantitative research in terms of process research, and its entirety is qualitative according to the scenario writing process. In this research, the general scenario-based planning model (expert model) has been used. This model is one of the most common and accepted approaches to scenario writing and has wide suitability and applicability. The mentioned model starts from the explanation of the problem and identification of the components and ends with the formulation and description of scenarios and the recommendation of strategic options through the analysis of driving forces and existing uncertainties. In fact, every scenario is a believable description of what might happen and how it can emerge through current events and trends. The usual approaches for creating scenarios are a mixture of quantitative, qualitative and participatory methods and are based on the opinions of experts or objective data. In this research, a mixed methodology in scenario writing (combination of quantitative techniques, cross-sectional analysis questionnaires, Micmac software, and Scenario Wizard software) in combination with qualitative panel techniques. Experts and interviews have been used. Based on this, the methods of data collection in this research include: review of sources and documents and environmental survey (interview, expert panel and Delphi survey). The purpose of the review of resources and environmental survey was to identify the studied system, i.e., the development of physical activity in Iran's leisure time and the factors affecting it. In this article, this review was done by referring to books, articles, reports, interviews and news available in the world's public and specialized databases. After searching for the main keywords and, of course, reviewing and refining a set of related sources and documents, a significant number of trends, measures, policies and programs affecting the current state of physical activity in Iran's leisure time and its possible futures were identified. Became. Then, a group of experts and experts were selected for interviews, expert panel and Delphi survey, using the snowball model. As a result, the research sample was selected by qualitative and selective method and included 17 people.

Results

After the homogenization of the findings from the review of sources and documents as well as interviews by researchers, the number of 55 components affecting the future of sports activities in Iran's leisure time in 8 economic, cultural, social, nature of sports, facilities, individual, managerial categories. Educational and organizational were counted. After identifying and extracting these components, the research team tried to draw the location and connections of these components with each other as much as possible with a dynamic view (holistic and systemic view); Therefore, by holding the first expert panel, he proceeded to refine these components (combining some components with each other and removing others that did not have much impact). Based on this, among the 55 primary components, 30 components were identified as the key components that will determine the future scenarios of the development of sports activities in Iran's leisure time. The findings of this research are presented in two parts. The first part includes identification and classification of key components, drivers and related uncertainties. Five drivers of income status, cost of using sports facilities (club membership and purchase of equipment), cultural creation through media, family and education system, sports facilities per capita

and formulation of a comprehensive program for the development of physical activity in leisure time by managers, are determined in this section and relations. The effectiveness and effectiveness of the components have been analyzed. The second part identifies and describes possible and compatible scenarios based on relevant drivers and uncertainties. It is recommended to the country's sports managers and trustees to provide the necessary conditions and infrastructure for maximum participation in sports activities.

Discussion

The current research was carried out with the aim of designing a model of institutionalization of sports activity in Iran's leisure time and explaining its future based on scenario writing in the horizon of 1420. The results of the research showed that economic factors are among the factors that influence the institutionalization of sports activities in Iran's leisure time. However, based on the results of the current research, suggestions are made to provide suitable conditions for the institutionalization of sports activities in leisure time. In this regard, considering the role of cultural and social factors, it is suggested to use the capacity of the media to create culture and improve social norms in the field of participation in physical activities, and therefore provide programs and documents in the field of awareness and knowledge development as well as Motivational programs. It can be a guide in this field. In the field of hardware, per capita sports spaces by using the capacity of municipalities, education and training as well as charity and endowment institutions can bring the development of sports facilities in cities and at the same time provide financial and tax incentives. Can provide the ground for the presence of the private sector in this. In the field of management factors, modeling from leading countries in the field of developing sports programs related to leisure time, strategic planning based on the unique capacities of the country and presenting joint operational plans of the Ministry of Sports and Youth, Education, Higher Education and others. Institutions can provide the ground for further development. However, the results of the current research can provide a suitable view of the conditions, drivers, needs and incentives for the development of sports programs and create and provide useful information and knowledge in this field.

Keywords: Scenario, Sport, Physical activity, Drivers

Reference

- Andrade, R. D. Junior, G. J. F. Capistrano, R. Beltrame, T. S. Pelegrini, A. Crawford, D. W. & Gomes Felden, É. P. (2019). Constraints to leisure-time physical activity among Brazilian workers. *Annals of Leisure Research*, 22(2), 202-214.
- Díez-Martín, F. Blanco-González, A. Díaz-Iglesias, S. & Prado-Román, M. (2017). The Institutionalization of Sports Organizations: A Legitimacy Perspective. In *Sports Management as an Emerging Economic Activity* (pp. 87-99). Springer, Cham.
- Hosseinpour, J., Dosti, M., Hosseini, S., Saki, R. (2014). How employees of Nadaja educational centers spend their free time with emphasis on sports activities (Case study: Command staff of Nadaja Maritime Specialization Training Center / Rasht). National conference of the scientific association of sports management. (In Persian)
- Mousavi Rad, S., Keshavarz, L. (2015). The relationship between the way of spending free time and the mental health of teachers who are athletes and non-athletes in Shahinshahr city. *Scientific-Research Quarterly of Organizational Behavior Management Studies in Sports* 2 (2), 73-80. (In Persian)